

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

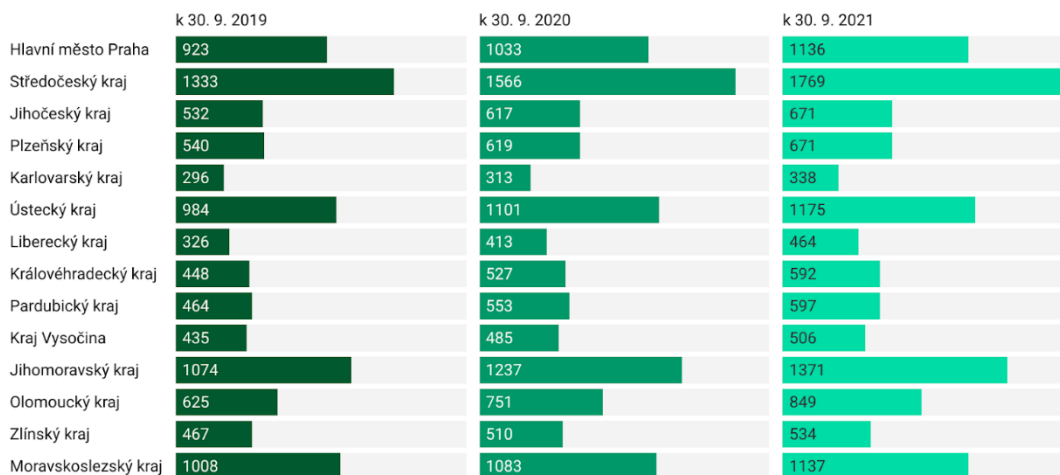
Co se mění:

Institucionalizace asistentů pedagoga

Jednou z mnoha úspor, které sektor školství čekají, má být i institucionalizace asistentů pedagoga s pomocí jejich parametrizace. Oba termíny si lze představit jako začlenění AP do [systému financování učitelů](#), ve kterém jsou pracovníci placeni na základě různých parametrů (velikost tříd) a odučených hodin. Se zavedením změny přichází výhody i nevýhody. Změna se snaží reagovat na rostoucí počet AP v období úspor státního rozpočtu.

Průměrný přepočtený evidovaný počet asistentů pedagoga (podle výkazu P 1-04)

Celkově v ČR: 9 454 (2019), 10 808 (2020), 11 811 (2021)

Graf: EDUin • Zdroj: Závěrečná zpráva RIA k návrhu změny školského zákona a zákona o PP 27.10.2022 • Vytvořeno nástrojem Datarapper

Výhodou je bezesporu snížení administrativní zátěže, protože by ředitelům odpadla starost spravovat finanční příspěvky na AP spojené se speciálními vzdělávacími potřebami žáků a jejich výstupních zpráv z pedagogicko-psychologických poraden.

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

Zároveň by asistenti dostali vyšší jistotu, že se na škole pravděpodobně udrží i po odchodu dítěte, na které jsou v současném systému vázání (dítě s podpůrným opatřením třetího nebo vyššího stupně).

Díky zajištění asistentů pedagoga ve většině škol bude stanovena zákonná povinnost ředitele základní školy a školní družiny podpory asistenta pedagoga využít, pokud to bude pro zohlednění vzdělávacích potřeb žáků či účastníka nezbytné. To může redukovat zátěž škol, které se na inkluzi specializují (umí s ní pracovat) a rodiče by je nemuseli vyhledávat při jistotě asistenta ve třídě většiny škol.

Z návrhu MŠMT zveřejněném na webu pedagogicke.info (1.11.) si můžeme udělat představu o podobě výpočtu parametrů pro financování AP. Návrh je aktuálně (7.11.) v připomínkovém řízení MŠMT.

Z á k l a d n í p a r a m e t r	1.	Počet běžných tříd v základní škole a jejich průměrná naplněnost	Základní škola dostane za každou třídu 0,2 úvazku – úvazek je dále vynásoben koeficientem podle průměrné naplněnosti tříd (viz níže).
	2.	Podíl žáků se třetím a vyšším stupněm podpůrných opatření	Úvazek je dále vynásoben koeficientem za podíl žáků se třetím a vyšším stupněm podpůrných opatření (viz níže).
	3.	Počet tříd 1. – 3. ročníků	Za každou třídu je připočteno 0,1 úvazku.
	4.	Počet tříd, v nichž se vzdělávají žáci se čtvrtým či pátým stupněm podpůrných opatření	Za každou třídu je připočteno 0,75 úvazku.
	5.	Počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve školní družině	Zároveň je zvlášť napočtena výše úvazku pro školní družinu, která vychází z počtu účastníků se speciálními vzdělávacími potřebami (od pěti účastníků se počítá 0,2 úvazku za každých pět účastníků).

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

KOEFICIENTY

Průměrná naplněnost běžných tříd	Koeficient
17 a méně žáků	0,7
(17 – 20> žáků	0,8
(20 – 24> žáků	1,0
(24 – 27> žáků	1,1
více než 27 žáků	1,2

Podíl žáků se třetím a vyšším stupněm podpůrných opatření	Koeficient
méně než 9 %	1,0
9 % - 11,99 %	1,5
12 % - 14,99 %	2,0
15 % - 19,99 %	2,5
20 - 24,99 %	3,0
více než 25 %	3,5

ZDROJ: MŠMT

Školám s průměrným počtem žáků ve třídě nižším než 20 budou koeficienty počet úvazků ve výsledku snižovat. Např. pokud má škola 9 tříd a 170 žáků, nemá nárok na 1,8 úvazek, ale na 1,44 úvazek (bez zohlednění dalších koeficientů). Vysoký vliv na výsledek úvazků AP na školu mají žáci se 4. a 5. stupněm podpůrných opatření. Každý z nich přidává škole 0,75 úvazku.

Konkrétní negativa jsou různá. Většina změn v českém vzdělávání se musí vypořádat s vysokým počtem malých škol. I v tomto případě se bude jednat u vesnických škol o citelný zásah, pokud si dokázaly přes doporučení poraden sehnat například 2 asistenty a současný výpočet jim přidělí na základě koeficientů jen 0,86 úvazek.

Další nepříjemnosti mohou školám přinést žáci s třetím stupněm podpory, kteří mají vyšší nároky na modifikaci učiva, případně mají individuální vzdělávací plán. Těmto žákům mohly poradny v současném systému přisoudit i jeden celý úvazek AP. V nové úpravě se však počet AP na děti s 3. stupněm podpory řídí koeficientem, nikoliv přímým přidělením úvazku, jak je tomu u 4. a 5. stupně podpory. Na základě dat ČŠI z analýzy

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

doporučovaných podpůrných opatření ve ŠPZ je vidět, že asistent pedagoga je dětem s 3. stupněm podpůrných opatření doporučován běžně.

TABULKA 59 | Uveďte maximálně tři postupy s podmíněnou normovanou finanční náročností, které nejčastěji doporučujete pro klienty se specifickými poruchami chování na I. stupni ZŠ – podíl respondentů (v %) dle typu ŠPZ s kladnou volbou u daného opatření

Specifické poruchy chování na I. stupni ZŠ	2. stupeň PO			3. stupeň PO		
	PPP (n=35)	SPC (n=8)	PPP+SPC (n=4)	PPP (n=67)	SPC (n=41)	PPP+SPC (n=11)
Předmět speciálně pedagogické péče	57,1	62,5	25,0	29,9	24,4	27,3
Speciální učebnice a spec. učební pomůcky	45,7	12,5	50,0	26,9	9,8	18,2
Kompenzační pomůcky	37,1	75,0	75,0	25,4	19,5	18,2
Pers. podpora asistentem pedagoga	-	-	-	91,0	92,7	100,0
Pers. podpora – další ped. pracovník	-	-	-	7,5	2,4	9,1
Pers. podpora – šk. psycholog / šk. spec. ped.	-	-	-	17,9	17,1	18,2

TABULKA 50 | Uveďte maximálně tři postupy s podmíněnou normovanou finanční náročností, které nejčastěji doporučujete pro klienty se specifickými poruchami učení na I. stupni ZŠ – podíl respondentů (v %) dle typu ŠPZ s kladnou volbou u daného opatření

Specifické poruchy učení na I. stupni ZŠ	2. stupeň PO			3. stupeň PO		
	PPP (n=86)	SPC (n=18)	PPP+SPC (n=14)	PPP (n=19)	SPC (n=39)	PPP+SPC (n=1)
Předmět speciálně pedagogické péče	93,0	77,8	85,7	89,5	89,7	100,0
Speciální učebnice a spec. učební pomůcky	76,7	77,8	71,4	84,2	79,5	100,0
Kompenzační pomůcky	18,6	27,8	14,3	15,8	30,8	0,0
Pers. podpora asistentem pedagoga	-	-	-	63,2	38,5	0,0
Pers. podpora – další ped. pracovník	-	-	-	5,3	2,6	0,0
Pers. podpora – šk. psycholog / šk. spec. ped.	-	-	-	0,0	10,1	0,0

ZDROJ: Česká školní inspekce, Tematická zpráva Využívání diagnostických nástrojů a doporučovaná podpůrná opatření v ŠPZ - [ZDE](#)

Finální verze parametrizace ještě není jistá. Za EDUin doporučujeme zaměřit pozornost na situaci škol, které inkluzi maximálně podporují a nyní se má jejich situace radikálně změnit. Představa dostupnosti AP na všech školách je chvályhodná, ale je nutné sledovat, zda lze jít dostatečně univerzální cestou pro všechny školy nebo je třeba zjemnit soustavu parametrů a koeficientů. Současný systém přidělování AP na dítě vytvořil systém ostrovů, kde se někde o děti se speciálními vzdělávacími potřebami starají velmi intenzivně

CO MŮŽE PŘINÉST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

a někde naopak vůbec. Tyto rozdíly je třeba před zavedením univerzálního financování snížit.

Změna některých prvků v procesu přijímacího řízení do středního a vyššího odborného vzdělávání

S migrační vlnou z Ukrajiny začala být akcentována problematika přijímacích zkoušek na střední školy pro cizince. Úprava školského zákona chce prodloužit lhůtu, ve které se žákovi studujícímu určitý čas v zahraničí promíne zkouška (test) z češtiny a nahradí se rozhovorem. Reaguje se tak na situace, kdy cizinec nastoupil v druhém pololetí do deváté třídy a byl považován za jedince vzdělávaného v českém systému, tudíž se na něj výjimka rozhovoru nevztahovala. Návrh zákona uvádí, že by nárok na úpravu podmínek měli uchazeči, kteří se v zahraničí vzdělávali alespoň 2 roky v předcházejících 4 letech před příslušnou zkouškou přijímací zkoušky.

6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Právo na úpravu podmínek zkoušky z ČJ
v zahraničí	v zahraničí	v ČR	v ČR	Ano
v ČR	v zahraničí	v zahraničí	v ČR	Ano

Organizace META – Podpora příležitostí ve vzdělávání se k návrhu přesto vyjadřuje kriticky: „Navrhujeme, aby úlevy byly automatické pro žáky, kteří se vzdělávali dva roky z předchozích osmi let v zahraničí,“ uvedla ředitelka Kristýna Titěrová pro ČTK. Vyjádření se zřejmě vztahuje k rozdílné době dosažení komunikační a akademické úrovně jazyka.

Ukotvení podpory kvality praxí a provázejících učitelů

Funkce provázejícího učitele má zvýšit kvalitu praxí studentů učitelství. V současné době musel student spoléhat, že narazí na kompetentního pedagoga, jenž má dostatek kompetencí, aby mu byl oporou v situacích typu „komunikace s rodiči“ nebo „náročný žák

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

ve třídě“. Špatná zkušenost z praxe může být rozhodujícím faktorem pro odchod studenta z učitelského programu. Změna by měla ovlivnit pedagogické praxe na VŠ, VOŠ i SOŠ.

Problémem je nesystematické vzdělání ze strany škol a fakult pro provázející učitele. Dalším negativním znakem je nedostatečné finanční ohodnocení těchto aktivit, přestože jsou vykonávány nad rámec přímé pedagogické činnosti.

Z šetření MŠMT o provázejících učitelích (důvodová zpráva k novele školského zákona, 27. 10. 2022:

Podle šetření MŠMT na vzorku **261 provázejících učitelů** v současnosti věnuje mediánový provázející učitel studentům učitelství v součtu jen **20 hodin** svého času nad rámec výuky za školní rok, v průměru přitom **provází 2–3 studenty**. To je pouze **7–10 hodin na studenta** za školní rok.

Jen **5 %** dotazovaných provázejících učitelů věnovalo studentům učitelství **100 a více** hodin za školní rok, tj. věnovali se provázení studentů soustavně a intenzivně.

Nedostatek času pro kvalitní výkon činnosti provázejícího učitele představuje zásadní překážku pro to, aby mohli provázející učitelé věnovat více času reflexím odučených hodin se studenty učitelství. Jako nejvhodnější řešení uvádělo nejvíce respondentů (**37%**) kombinaci příplatku a snížené přímé pedagogické činnosti.

Pomocí legislativního ukotvení provázejícího učitele v zákoně půjde tato pozice financovat, definuje se rámec požadavků pro její vykonávání, nastaví se formy spolupráce mezi školou a fakultou nebo se upřesní možnost výjimky pro snížení přímé pedagogické činnosti z důvodu provázení studentů.

Finanční odměna: Provázející učitel bude oceněn specializačním příplatkem pedagogického pracovníka ve výši 1000 až 2000 Kč měsíčně.

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

Podmínky pro výkon činnosti:

- Rozsah minimálně 60 hodin za školní rok. Z těchto 60 hodin musí provázející učitel vykonat nejméně 30 hodin reflexe se žákem/žáky či studentem/studenty.
- Součástí procesu je hodnocení žáka či studenta ve spolupráci s didaktikem z jiné či vysoké školy.
- Účast na reflektivních seminářích či tripartitních setkáních s žáky a studenty a vyučujícími z jiné či vysoké školy, účast na průběžném vzdělávání apod.

Navrhované snížení přímé pedagogické činnosti pro provázející učitele: Novela navrhuje snížení týdenního rozsahu přímé pedagogické činnosti o jednu hodinu při výkonu činnosti provázejícího učitele v rozsahu 90 a více hodin za školní rok, z toho alespoň 60 hodin reflexe praxe se žáky či studenty. V případě výkonu činnosti provázejícího učitele v rozsahu 120 a více hodin, z toho alespoň 90 hodin reflexe praxe se žáky či studenty se navrhuje snížení o dvě hodiny. Možný otazník se nabízí u úlevy povinností spojených s nepřímou pedagogickou činností. Ta není v zákoně zmíněna a je ředitelům pouze doporučena.

MŠMT odhaduje, že po náběhu systému by se do pěti let mohlo ve školách pohybovat 3500 provázejících učitelů. Po výpočtu příplatků jsou maximální roční náklady vypočteny na 65–115 milionů Kč.

Kompetenční rámec: Důvodová zpráva novely zákona uvádí: „Fakulty vzdělávající učitele budou poskytovat povinné vstupní i průběžné vzdělávání pro provázející učitele na základě kompetenčního rámce provázejícího učitele a doporučeného kurikula, které vytváří pracovní skupina zástupců fakult; vstupní školení bude akreditovat MŠMT.“ Jedná se sice o malý, přesto ale významný krok k profesionalizaci učitelské profese a postupnému vytváření nových standardů učitelské profese, které by se mohly časem transformovat na kariérní řád pro vyšší finanční atraktivitu a kvalitu učitelské práce.

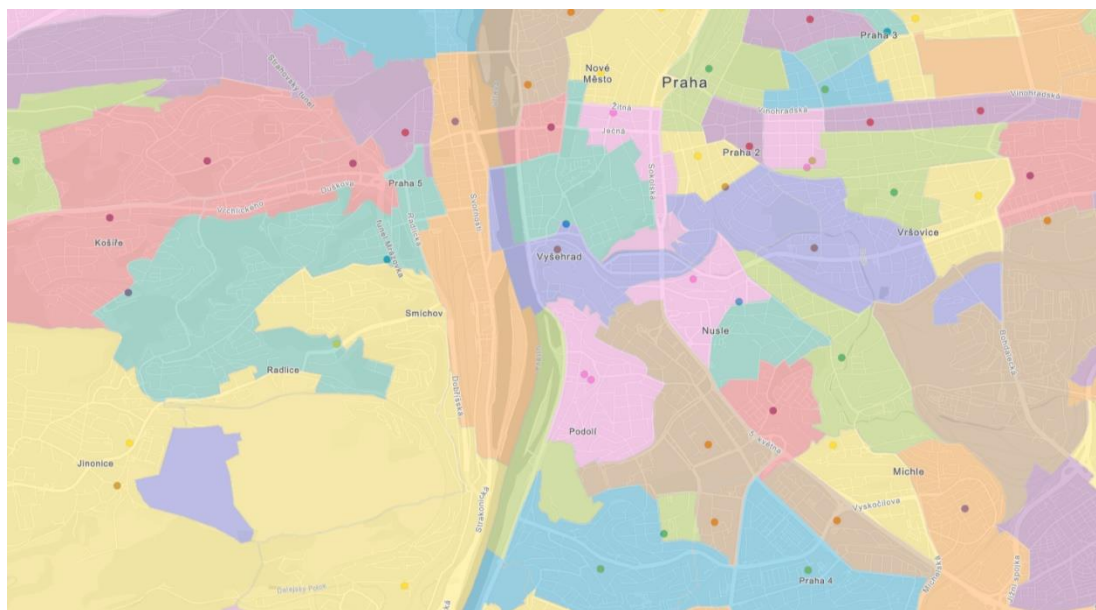
Spádové obvody

Spádovost základních škol nám přináší jistotu v podobě místa ve škole pro každé dítě žijící v obci. Na druhou stranu se může jednat o nástroj pro vytváření vzdělávacích nerovností a segregace žáků. Praktiky obcí, jež žáky z dlouhodobě zanedbaných sociálních lokalit

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

například nasměřují do jediné školy, která se jim musí přizpůsobit, popsal D. Hůle a K. Čada ve studii [Analýza segregace v základních školách z pohledu sociálního vyloučení](#) (s. 69–90).

Spádové obvody se do této chvíle daly mapovat pouze pomocí analýzy vyhlášek obcí. Česká školní inspekce zmapovala téměř celou ČR v publikaci [Systém indikátorů spravedlivosti vzdělávání na úrovni školy](#), kde zanesla 2066 vyhlášek do názorné [mapy](#). Po zveřejnění se začaly objevovat připomínky k nepřesnostem, to jen potvrzuje, jak důležité je tuto problematiku sledovat systémově, nikoliv detektivní prací.

ZDROJ: [Mapa](#) České školní inspekce

Mapa znázorňuje oblast Prahy a spádových oblastí škol v podobě teček. Každá škola má svoji spádovou oblast, ale v zobrazení někdy splývají a jsou odděleny tenkými šedými čarami.

Řešením pro zvýšení přehledu o spádových oblastech pro případné sledování segregačních tendencí má být elektronický zápis v registru územní identifikace, adres

EDUin

CO MŮŽE PŘINĚST ÚPRAVA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA A JAKÉ JSOU PŘÍLEŽITOSTI PRO DALŠÍ ZMĚNY

a nemovitostí (RÚIAN). Z pohledu organizace státní správy se jedná o příkladné řešení v podobě využití již existujícího nástroje, neboť v totožném systému se evidují volební okrsky.

Bude zajímavé sledovat celkový přínos změny. Analýza spádových oblastí od ČŠI (84,6 % všech ZŠ) upozorňuje, že 2584 obcí nezřizuje žádnou školu. V systému půjde tedy lépe sledovat, jak se jim daří navazovat dohody s okolními obcemi, aby měli žáci zajištěné své místo ve školce či škole.

autor: Jan Zeman